

Zoek en vind de blauwvleugelsprinkhaan

KEES VERTEGAAL

***Sprinkhanen zijn niet de meest aai-bare diindieren.
Je zou ze zelfs een beetje griezelig kunnen vinden.
De meeste mensen zien ze zelden en horen ze weinig.
Er leven in de duinen tal van soorten, maar het is lastig
ze te vinden en ze uit elkaar te houden.
Met één uitzondering: de blauwvleugelsprinkhaan.***

Het is een schattig beestje, helemaal niet eng. Als je op het juiste moment op de goede plekken zoekt is ie gemakkelijk te ontdekken, ondanks zijn legergrijze schutkleuren.

Bij droog, warm weer maakt hij onbeholpen vluchten en showt hij zijn fraaie, lichtblauwe vleugeltjes. Omdat hij in ons land vooral in de duinen leeft, wordt hij ook wel blauwe duinsprinkhaan genoemd.

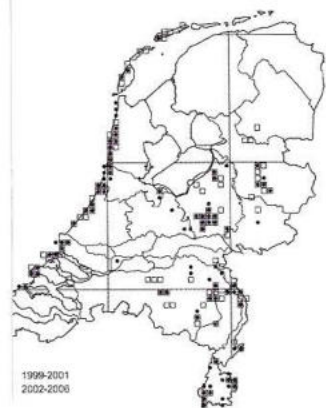
Net een stukje korstmoss

Een volwassen blauwvleugelsprinkhaan is een paar centimeter groot. De vrouwtjes zijn groter en sterker dan de meeste mannetjes. Dat heb je soms. Als ze niet vliegen of springen, zijn ze niet eenvoudig te vinden. Het voorste paar vleugels, de poten, het lijf en het kopje zijn getekend in camouflagedeuren: de grijs- en bruintinten van zijn biotoop. De meeste exemplaren zijn licht- en donkergrijs en passen perfect bij het kale zand en de korstmossen waar ze tussen leven. Er zijn er ook met een roodbruine basiskleur.

Als de blauwvleugelsprinkhaan vliegt, zijn de blauwe achtervleugels onmiskenbaar. Dan lijkt hij op een vlindertje. De vleugels zijn bleker blauw dan vlinders met blauwe vleugels die

Blauwvleugelsprinkhaan in volle vlucht (foto: René Krekels).

Huidige verspreiding van de blauwvleugelsprinkhaan in Nederland (Kaart: Landelijk sprinkhanenbestand EIS Nederland).

je in de duinen tegen kunt komen, zoals het icarusblauwtje. De achterrand van de vleugel heeft een donkere band. Het verschil met blauwtjes is ook het mooie vliegen, eigenlijk een soort 'vlieg-springen'. Anders dan bij andere sprinkhanen is zijn 'zang' erg onopvallend en helpt niet om hem op te sporen.

Op een mooie zomerdag

Blauwvleugelsprinkhanen horen bij mooie, warme (na)zomerdagen. Het is een zuidelijke soort, die tot in Noord-Afrika voorkomt. Ook in andere landen is hij vooral te vinden op kale en schrale bodems zoals droge heide en stuifzanden. Het is een echte zonzonbidder. De Nederlandse duinen vormen de noordwestgrens van zijn verspreidingsgebied. Hier is hij nog op aardig wat plekken te vinden, maar landinwaarts zijn vindplaatsen verdwenen en aantallen afgenomen.

De kans om een blauwvleugelsprinkhaan te vinden is het grootst in augustus. Omdat ze bijna geen geluid maken en een goede schutkleur hebben, is de simpelste methode langzaam door een geschikt stukje duin te lopen en goed te letten op de blauwe vleugeltjes als ze opgejaagd worden. De beste plekken zijn schrale, droge, bijna woestijnachtige duinen, haast zonder begroeiing, alleen mossen en korstmossen en heel kleine 'hogere' planten. Meestal mag dat - buiten de paden lopen - niet, maar er zijn stukken duin waar het wel mag, in ieder geval langs paden. Waar de begroeiing geschikt is, zitten ze pal langs en soms zelfs op het pad. Als je op de knieën gaat en goed rondtuurt kun je ze ook vinden als ze gewoon op de grond zitten of een beetje springen zonder te vliegen. Als je eenmaal door hebt hoe ze eruit zien, is het niet moeilijk meer.

Woest uitziende vegetariër

Ondanks hun woeste uiterlijk, vooral op sterk uitgegroeide foto's, en hun al sinds bijbelse tijden onsympathieke imago, zijn de meeste sprinkhanen vrede-lievende dieren, zeker de blauwvleugelsprinkhaan. Hij eet alleen planten, en ter afwisseling wat mossen en korstmossen. Een rustig beestje, dat een bescheiden rol speelt in het duinecosysteem. Ze leven als het mee zit ongeveer een jaar.

De vrouwtjes stoppen de eitjes in de nazomer in kleine pakketjes in het zand. De jonge sprinkhaantjes komen er in het voorjaar uit. Ze vervellen een aantal keren en zijn al snel volwassen. Alleen eieren overleven de winter; de volwassen sprinkhanen gaan allemaal dood.

'Hoppen' via stapstenen

De blauwvleugelsprinkhaan is een van de vele duinsoorten waarvoor het noodzakelijk is, open, schrale, droge duingraslanden te beschermen en te herstellen. Liefst grote stukken, zodat er flinke populaties kunnen leven, die vandaaruit nieuwe terreinen kunnen koloniseren.

We weten niet precies hoe ver blauwvleugelsprinkhanen kunnen vliegen. Waarschijnlijk komen de meeste niet ver, al zijn er waarnemingen op vreemde plekken, zoals midden in de stad. Dat ze niet voorkomen op Schiermonnikoog en op Ameland en weinig of niet in enkele andere smalle en geïsoleerde duingebieden, wijst op een gebrekkig vliegvermogen. Minder grote afstanden lijken ze wel te kunnen overbruggen. Goede leefgebieden moeten dus niet te ver van elkaar af liggen, anders dreigt isolement en lokaal uitsterven. Voor een goede verspreiding helpt het ook als op korte afstand van elkaar kleinere geschikte terreintjes liggen. Dat soort biotopen wordt ook wel 'stapstenen' genoemd. Ook de blauwvleugelsprinkhaan kan ze goed gebruiken om tot in lengte van jaren langs onze kust te kunnen blijven 'hoppen'.

KEES VERTEGAAL IS ZELFSTANDIG ECOLOGISCH ADVISEUR

Paring, onopvallend in schrale duinbegroeiing (foto: Wilbert Kerkhof).

